

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZLL 101: Azərbaycan dili, 3 kredit 6 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr	
	Tədris semestri	2022 / 2023-cü tədris ilinin yaz semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Elza İsmayılova	
	E-mail:	<i>elzaxanim@yahoo.com</i>	
	Telefon:	(+99450) 460 34 71	
	Mühazirə otağı / Cədvəl	416 (O)	
	Məsləhət saatları	Çərşənbə, saat 14.00-16.00	
	Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	<p style="text-align: center;">Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:</p> <p style="text-align: center;">Əsas ədəbiyyat:</p> <p>1. Abdullayev Ə., Seyidov Y., Həsənov A. Müasir Azərbaycan dili. IV hissə. Bakı: Şərq-Qərb, 2007.</p> <p>2. Abdullayeva G. Müasir Azərbaycan dili. II hissə (Morfologiya, sintaksis). Bakı: Elm və təhsil, 2013.</p> <p>3. Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğəti. VI nəşr. Bakı: Şərq - Qərb, 2013.</p> <p>4. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dili. III hissə. Bakı: Şərq -Qərb, 2007.</p> <p>5. Dəmirçizadə Ə. Müasir Azərbaycan dili. I hissə. Bakı: Şərq - Qərb, 2007.</p> <p>6. Hüseynzadə M. Müasir Azərbaycan dili. II hissə. Bakı: Şərq -Qərb, 2007.</p> <p>7. Xəlilov B. Müasir Azərbaycan dilinin leksikologiyası. B., 2008.</p> <p>8. Xəlilov B. Müasir Azərbaycan dili: fonetika, yazı, əlifba, orfoqrafiya, orfoepiya. Bakı: Nurlan, 2007</p> <p>9. Xəlilov B. Müasir Azərbaycan dilinin morfolojiyası. I, II cild, B., 2007.</p> <p>10. Xəlilov B. Müasir Azərbaycan dili (Sintaksis). B., 2017</p> <p>11. Kazımov Q. Müasir Azərbaycan dili. Morfologiya. Bakı: Nurlan, 2010.</p> <p>12. Kazımov Q. Müasir Azərbaycan dili. Sintaksis) Bakı: Ünsiyyət, 2000.</p> <p>13. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan dili. I cild. Bakı: Elm və təhsil, 2010.</p> <p>14. Sultanov M. Əməli yazı nümunələri. Bakı, 2012.</p> <p style="text-align: center;">Əlavə ədəbiyyat:</p> <p>15. Axundov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin fonetikası. Bakı: Maarif, 1984.</p> <p>16. Balyiyev H. Azərbaycan dili. Bakı, 2001.</p> <p>17. Budaqova Z. Azərbaycan dilində durğu işarələri. Bakı: Elm, 1977.</p> <p>18. İzahlı dilçilik terminləri lüğəti. Bakı: Elm, 2018,</p> <p>19. İkram Qasımov. Müasir Azərbaycan dili. Bakı, 2017.</p> <p>20. Kazımov Q., Mirzəyev H. Azərbaycan dilindən təcrübə məşğələlər. Bakı, 1997.</p> <p>21. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinə aid praktikum. I hissə. Bakı: Maarif, 1971.</p> <p>22. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinə aid praktikum. II hissə. Bakı: Maarif, 1982.</p> <p>23. Qurbanov A. Azərbaycan dilinin semasiologiyası. Bakı, 1964.</p> <p>24. Seyidov Y. Azərbaycan dili. Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2008.</p> <p>25. Şirəliyev M. Azərbaycan dili orfoepiyasının əsasları. Bakı, 1970.</p>		
Kursun vebsaytı	khazar.org		
Tədris metodları	Mühazirə	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	Praktiki tapşırıqlar	+	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix / son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahani		30
	Fəallıq		5
	Davamiyyət		5

	Praktiki işlər (Yoxlama yazı / İmla)	10		
	Sınaq imtahani (Quiz)	10		
	Final imtahani	40		
	Yekun	100		
Kursun təsviri	Burada Azərbaycan dili fənninin predmeti, məqsəd və vəzifələri, fonemlər sistemi, fonetik hadisə və qanunlar, orfoqrafiya və orfoeziya normaları, dilin lügət tərkibinin zənginləşdirilməsi yolları, frazeologiyanın istiqamətlə, nitq hissələri təsnif edilir, əsas və köməkçi nitq hissələri araşdırılır, söz birləşmələri, sintaktik əlaqələr, cümlə və cümlə üzvləri, cümlənin quruluşca növləri, vasitəli və vasitəsiz nitq, durğu işarələri və s. tədris edilir.			
Kursun məqsədləri	Azərbaycan dilini tələbələrə praktik şəkildə öyrətmək, tələbələrin şəfahi və yazılı nitqini inkişaf etdirmək, onların lügət ehtiyatını zənginləşdirmək, tələbələrə düzgün tələffüz və intnasiya vərdişləri aşılamaq, Azərbaycan dili təlimi zamanı tələbələrdə bu dilə maraq hissi oyatmaq			
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr fonetik, leksik, frazeoloji, semantik, morfoloji və sintaktik normalara yiyələnəcək, düzgün tələffüz və yazı qayalarını qarşılıqlı surətdə mənimşəyəcək və öyrəndikləri durğu işarələri qaydalarını yazıda tətbiq etməyi bacaracaq, nitqin düzgünlüyü və ifadəliliyini təmin edən durğu işarələrindən məqsədönlü istifadə edəcəklər. Tələbələr Azərbaycan dili, onun incəlikləri, zəngin və rəngarəng xüsusiyyətləri ilə hərtərəfli tanış olacaq, rəsmi sənədlərin tərtibi vərdişlərini qazanacaq, verilmiş süjet və açar sözlər əsasında hekayələr yazacaq, şəkli təsvir edəcək və mətnlərə obrazları danışdıracaqlar.			
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Fəallığa görə bal tələbənin semetsr boyu həftəlik dərs programına hazırlaşmasına görə veriləcək. Final imtahanından əvvəl yazılıcaq.</p> <p>Davamiyyətə görə ayrılmış bal dərsdə ardıcıl iştiraka və dərsdə özünü qaydalara uyğun apardığına görə veriləcək. Üzrsüz buraxılan hər dərs üçün 1 (bir) bal çıxılıcaq.</p> <p>Quiz - Sillabusda qeyd olunan mövzular ətrafında keçiriləcək.</p> <p>Praktiki işlər (Yoxlama yazı / İmla) – Keçirilən dərslər ətrafında olacaq. Tələbələrin dərsləri necə mənimşədiyi müəyyənləşəcək.</p> <p>Qeyd - Dərsə gecikənlər və dərsi pozmağa təşəbbüs edənlər dərsə buraxılmırlar.</p>			
İmtahan haqqında				
<ol style="list-style-type: none"> İmtahana hazırlaşarkən dərslərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərsin iş planındaki ədəbiyyatlara, o cümlədən başqa mənbələrə də müraciət etmək lazımdır. İstifadə ediləcək ədəbiyyatın bir qismi tərəfimizdən təmin ediləcəkdir. Aralıq və final imtahanlarının hər ikisində suallar çalışmalar şəklində olacaq. 				

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix (V, VI günlər)	Mövzular	Mənbə / Tapşırıq
1.	10.02.2023 - V	Müasir Azərbaycan ədəbi dili haqqında. Azərbaycan dilinin fonetikası. Azərbaycan dilinin saitlər sistemi və onların bölgüsü. Qoşasaitli sözlərin yazılışı və deyilişi. Azərbaycan dilinin samitlər sistemi və onların bölgüsü. Qoşasamitli sözlərin yazılışı və deyilişi.	Afad Qurbanov. Müasir Azərbaycan ədəbi dili (bundan sonra – MAƏD), s. 8-11, 70-76, 78-83 “Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni” və “Xəzər Universiteti” şeirlərindəki saitlər və samitlər üzərində iş aparmaq.
	11.02.2023-VI	Azərbaycan dilində fonetik hadisə (assimilyasiya, dissimilyasiya, səsartımı, səsdüşümü, yerdəyişmə) və qanunlar (ahəng, cingiltiləşmə). Heca və növləri. Vurğu. Orfoqrafiya qaydaları. Leksikologiya. Müasir Azərbaycan ədəbi	MAƏD, s. 87-99, 100-108; 110-125, 127-135; s. 137-155, 166-185; 199-208, 233- 267 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Təbiət mənzərəsini anladan bir paraqraf yazmaq, mətnlərə on sözü assimilyasiya uguratmaq. Lügətdən istifadə edərək beş sözün leksik mənasını müəyyənləşdirmək və bu sözləri qarşılığı ilə əvəz
	17.02.2023	Azərbaycan dilində fonetik hadisə (assimilyasiya, dissimilyasiya, səsartımı, səsdüşümü, yerdəyişmə) və qanunlar (ahəng, cingiltiləşmə). Heca və növləri. Vurğu. Orfoqrafiya qaydaları. Leksikologiya. Müasir Azərbaycan ədəbi	MAƏD, s. 87-99, 100-108; 110-125, 127-135; s. 137-155, 166-185; 199-208, 233- 267 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Təbiət mənzərəsini anladan bir paraqraf yazmaq, mətnlərə on sözü assimilyasiya uguratmaq. Lügətdən istifadə edərək beş sözün leksik mənasını müəyyənləşdirmək və bu sözləri qarşılığı ilə əvəz

2.	18.02.2023	dilinin mənşə etibarilə lügət tərkibi. Azərbaycan ədəbi dilinin əsas lügət fondu. Ümumişlək və ümumişlək olmayan sözlər.	etmək.
3.	24.02.2023	Azərbaycan dilinin semasiologiyası (təkmənalı və çoxmənalı sözlər, sözlərin həqiqi və məcazi mənası). Müasir Azərbaycan dilində sözlərin məna qrupları (omonim, sinonim və antonimlər). Müasir Azərbaycan dilinin frazeologiyası. Frazeoloji vahidlərin məna qrupları (çoxmənalı, omonim, sinonim və antonim frazeoloji vahidlər).	MAƏD, s. 272-302; 304-353; s. 336-349; s. 356-386 Misralardakı omonim, sinonim, antonim və frazeoloji birləşmələri tapmaq. Frazeoloji birləşmələri leksik vahidlə əvəz etmək. Ədəbiyyatdan bir məktub örnəyi. Oxuduğu əsərin qəhrəmanına məktub yazmaq.
	25.02.2023		
4.	3.03.2023	Azərbaycan dilində söz yaradıcılığı (derivatologiya). Bitişik, defislə və ayrı yazılın mürəkkəb sözlərin yaranma yolları və yazılışı. Azərbaycan dilinin qrammatikası. Morfologiya (sözün tərkibi, nitq hissələrinin bölgüsü). İsim, quruluşca və mənaca növləri. Smin kəmiyyət və mənsubiyyət kateqoriyaları.	MAƏD, s. 426- 439; Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dilinin morfologiyası. I hissə, s. 136-147, 151-209 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Ərizə yazmaq və oradakı mənsubiyyət şəkilçilərini müəyyənləşdirmək.
	4.03.2023		
5.	10.03.2023	İsimlərin hal kateqoriyası. Yönlük və çıxışlıq hallarda olan bəzi sözlərin fərqli tələffüzü.	Buludxan Xəlilov. MAD, I hissə, s. 152-186 Misralardakı yönlük və çıxışlıq hallarda olan sözləri tapmaq və qarşısında tələffüzünü yazmaq.
	11.03.2023	Mənsubiyyət şəkilçili isimlərin hallanması. Bəzi ikihecalı sözlərdə son saitin düşməsi. İsimlərin şəxsə görə dəyişməsi.	Verilmiş şeiri nəsrə çevirib yazmaq və mətndəki mənsubiyyət şəkilçili bir ismi hallandırmaq.
6.	17.03.2023	Sifət, quruluşca növləri, mürəkkəb sifətlərin yazılışı. Sifətin dərəcələri, əmələgəlmə üsulları və yazılışı.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 74-115; s.117-134
	18.03.2023	Say, quruluşca və mənaca növləri, ərəb və Roma rəqəmləri ilə ifadəsi. Sayların orfoqrafiyası və orfoepiyası.	Tərkibində sifət olan on misra yazmaq və sifətin dərəcələrini müəyyənləşdirmək. Özkeçmiş / CV yazmaq, oradakı sayların mənaca növünü müəyyənləşdirmək.
7.	24.03.2023 (Novruz bayramı)	Əvəzlik, quruluşca növləri. Mürəkkəb əvəzliklərin yazılışı. Əvəzliyin hallanması. Feil, quruluşca növləri. Mürəkkəb feillərin yazılışı. Feilin inkarlıq, zaman və şəxs kateqoriyaları.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 136-162; 163-207 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Hər hansı bir rəsm əsərini təsvir etmək.
	25.03.2023		
8.	31.03.2023	Feilin şəkilləri və onların tələffüz məqamları. İdi, imiş və isə hissəciklərinin yazılışı və tələffüzü. Məsdərin hallanması və mənsubiyyətə görə dəyişməsi.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 236-255 Verilmiş mətndəki feilləri tapmaq və qarşısında tələffüzünü yazmaq.
	1.04.2023	Aralıq imtahanı	Tərkibində məsdər olan on misra yazmaq.
9.	7.04.2023	Zərf, quruluşca və mənaca növləri. Mürəkkəb zərflərin əmələgəlmə yolları və yazılışı.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 277-290 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş.
	8.04.2023	Köməkçi nitq hissələri haqqında məlumat. Qoşma köməkçi nitq hissəsi kimi. Qoşmaların sinonimliyi, orfoqrafiyası və orfoepiyası.	“Mənim qəhrəmanım...” mövzusunda kiçik bir mətn yazmaq və mətndəki qoşmaları tapmaq. Dinlədiyi mətni təxəyyülünə uyğun davam etdirmək.

10.	14.04.2023	Bağlayıcı köməkçi nitq hissəsi kimi. Bağlayıcıların quruluşca növləri və yazılışı. Bağlayıcılarda durğu işarələri. Ədat köməkçi nitq hissəsi kimi. Ədatların orfoqrafiyası. Ədatlarda durğu işarələri.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 291-314 Bədii ədəbiyyadan bağlayıcı və ədata aid nümunələr seçmək. Verilmiş situasiyaya uyğun kiçikhəcmli esse yazmaq.
	15.04.2023		
11.	21.04.2023	Ramazan bayramı	
	22.04.2023		
12.	28.04.2023	Modal sözler, quruluşca növləri. Müasir vəziyyətinə görə modal sözlərin növləri. Modal sözlərdə durğu işarələri.	Buludxan Xəlilov. MAD, II hissə, s. 316-336 Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dili (Sintaksis), s. 77-87 Mətnindəki cümlələrin məqsəd və intonasiyaya görə növünü müəyyənləşdirmək.
	29.04.2023	Nida, quruluşca növləri və yazılışı. Nidada durğu işarələri. Sintaksis. Cümlə. Cümənin məqsəd və görə növləri.	“Sahib olduğum bacarıqlar” adlı kiçik bir mətn yazmaq və mövzunu işləyərkən modal sözlərdən istifadə etmək.
13.	5.05.2023	Cümlə üzvləri. O, bu əvəzlikləri ilə ifadə olunan mübtədalardan sonra vergülün işlədilməsi. Xəbərin mübtəda ilə şəxsə və kəmiyyətə görə uzlaşması.	Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dili (Sintaksis), s. 89-115 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Tərkibində o, bu əvəzlikləri olan on misra yazmaq.
	6.05.2023	Cümlənin həmcins üzvləri. Ümumiləşdirici sözlər.	
14.	12.05.2023	Həmcins üzvlərdə ixtisarlar. Xəbərin həmcins mübtədalarla uzlaşması. Cümlə üzvlərinin əlavəsi. Əlavələrdə durğu işarələri. Qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər. Xitab, onlarda durğu işarələri.	Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dili (Sintaksis), s. 89-115; s. 161-169 Seçilmiş misralardakı xitabları tapmaq və durğu işarələri qoymaq. Hər hansı bir obrazın zahiri görünüşünü təsvir etmək.
	13.05.2023		
15.	19.05.2023	Ara sözlər, əlavə cümlələr, söz-cümələlər və onlarda durğu işarələri. Mürəkkəb cümlələrdə durğu işarələri. Başqasının nitqini ifadə üsulları. Vasitəsiz nitqdə durğu işarələri. Dialoqda durğu işarələri. İmtahan: İmla	Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dili (Sintaksis), s. 212-221, 227-238, s. 241-277, s. 391-394 Verilmiş dialoqu söz-cümələ ilə cavablandırmaq. Mətnində altından xətt çəkilmiş vasitəsiz nitqli cümlələrin sxemini qurmaq.
	20.05.2021		
16.	26.05.2023	Durğu işarələri. Durğu işarələrinin işlənmə yeri və növləri. On çox işlənən durğu işarələri: nöqtə, vergül, sual, nida, iki nöqtə, çox nöqtə, nöqtəli vergül, mötərizə, dırnaqlar, tire).	Buludxan Xəlilov. Azərbaycan dili (Sintaksis), s. 398-412 Bədii ədəbiyyatdan nümunələr üzərində iş. Mətnində buraxılmış durğu işarələrini bərpa etmək.
	27.05.2023		
		Final imtahanı	

Qeyd. Nitq hissələrinin qarşılıqlı əlaqəsini nəzərdə alaraq, mövzuları dağınıq, lakin dərslikdəki qaydalar əsasında da keçmək olar.